Samoten svet

Neža Zajc

1857

Neža Zajc

Samoten svet

Pesnitve in pesmi

1851
Celjska Mohorjeva družba
Prva slovenska založba

Očetu

Predgovor

Neža Zajc

To ni svet samote. To je svet, lasten tistim, ki so v današnjem svetu sposobni trpeti, ki znajo sotrpeti.

*

Samota je predpogoj za sleherno svobodno (tj. povsem prosto) uresničevanje ustvarjalnega vzgiba v človeku.[1]

*

Prijeti se za grlo. Ne izpreči iz lastnih pravil. Poskusiti izgovoriti. Ne jecljati, a razločno šepetati, nežno mrmrati, prerezati si grlo. Zazreti se risu v zrkla. Umolkniti. Drugačen čas blagosloviti. Se docela osamiti. Ne vedeti, kje si. Nikomur povedati, kje si. Tipati znotraj lastnega telesa, kjer so meje končne, kjer se opna do vrhuncev izvije, izboči v cerkven obok z nekaj mozaičnimi prosevanji škrlatnih sledi. Zasledovati novo geografijo vprašanj ter se ne izgubljati pri natančnem zaznavanju ubožnosti znanega prostora. Preseči odgovore. Postopno se vseliti v bistvo. Nositi osebno dediščino porekla. To je edino izrazljivo dostojanstvo.

In potem se vdati. Nekaterim okruškom pradavne lepote.

Črni biseri. Volčje solze.

Pogledovanje za smrtjo. Izza vsakega vogala. Preti. Preti.

---

[1] Morebitna, komu dozdevna pesniška svoboda, ki se nemara poraja ob teh mislih, je v primeru moje poezije nesprejemljiva. Moj pesniški izraz je pisan v »nesvobodni besedi«, ker je ukalupljen v razmerja in pravila moje poetike. Slednja včasih narekujejo tudi drugačne oblikovne smernice uresničevanja mojega izraza, od koder izvira odločitev, da imajo vejice pred ali za prirednim veznikom, kjer jih sicer po pravilih *Slovenskega pravopisa* ni, vlogo cezure.

Za vsako navidezno mirno sekundo pa tli, še tli. V životu. Zato – se razpreti še bolj. Z ogljem začrtati rob zato, da ga zavrneš in sprejmeš le kot okras. Slutnjo nevarnosti.

Odtlej živeti s stisnjenimi ustnicami. Živeti z bolečino. V nezavarovanosti, ki je tisto stanje zavesti, ki ne jenja čuječe sprejemati krikov mrtvih.

*

Vmes je pronicanje žarkov medle, pridušene svetlobe. Kakor v hladnem zimskem jutru.

In so tu. Kadarkoli.

Samoten svet

Začetek

V zaklepu gorja.
V zaledju piša,
v sredoiztekanju voda,
da razmerje ne spozna viška.

Ohlapno breme ne ječi
in pleča se klanjajo od vrvi,
ker ni več blaznega hlipa,

padata somrak in mana,
da nikogar ne javita,
le eno zrenje zakleto obstaja
kakor dan, kakor ščit
pred lačnimi iskrami,
le zogleneli Elijah se odziva:
ko sestra kliče brata,
ko prepozna se bližina
in v divjadi ni škrlata,
le žalobna kaplja

naslednjo povzdigne,
časa sled izmami,
da bela kane
dolgozvana kri.

Svetla žena sine.
Namesto skaljene vezi
ostane vera čista.
Pradavna somišljenica.
Zvesta misel
in strašna izničenost.

Bojazen premišljena
prevzema utrip
in omamni vir –
doumevanja umiranja.

V jutru

Prišel k meni boš.

S sijajem večnosti od tod,
z razpraskanimi dlanmi,
globoko molčeč v nemilosti.

S čelom, odprtim volji
brezbrežnega ostanka moči.
Okamnelega srca in duše,
a z uganko od onstran,
s pozabljenimi besedami na ustnicah.

Kakor neznano kdo.

Poznaš me v jutru.

Brez dotaknjenja kože
vsako celico beline,
kakor bi jo prehodil.
Vsak kratek most
do zanetenja bolečine
z nogami nevidnimi
odnesel si me visoko visoko,
kakor lačen duh
in ostarel laježkonca

telesa krotkosti
osamel up,
ki ne dá ne sence ne spokoja,
brezglasni sunek
skozi celo telo,

nesrečni kdo,
ki ne prizna upora,

svetli mož,
rojen v Jutr(ovem)u.

Januar 2020

Kazalo

9 ***Predgovor***

11 ***Samoten svet***
13 Začetek
15 V jutru
17 Edini

19 ***Žgana zemlja kamen***
21 Stena
23 trdnjava
24 Robnik
25 Letev
26 Vžigalica
27 Grmada

29 ***Dom na valovih***
31 I
32 II
33 III
34 IV
36 V
37 VI
38 VII
39 VIII
41 Izza slapov
42 Svetel obod
43 Nesorodni

45 ***Križev pot***
47 Prvi premik
49 Druga slika
51 Tretji korak
52 Četrta slika
53 Peta slika
54 Šesta pesem
55 Sedmi korak
56 Osma slika
57 Deveti korak
58 Epilog
59 Bdenje
60 Videnje
62 Vse

65 ***Naročje sinje***
67 I Izvorno srečanje
68 II Slovo od lepe Vide
69 III Molitev
70 IV Umikanje
72 V Žarki
74 VI Let
75 VII Procesija
76 VIII Družina
77 IX Čudežno breme
78 X Pepel v pepel ljubezni

79 XI Naddotik
80 XII Védenje
81 XIII Svarilo

83 ***Noči svobodne***
85 I
87 II
88 III
89 VI
90 V
91 VI
92 VII
93 VIII
94 IX
95 X
96 XI
97 XII
99 Konci
100 V vrsti
101 Povsod

103 ***Lacrimosa***
105 I Soj
107 II Obzorja
108 III Prihodnost
109 IV Telo
110 V zavest
112 VI Sebi
114 VII Večernica
116 Nesimbolno
117 Lepota
118 Žerjavica
119 Soj večnsoti
120 Mesečne gore
121 Celostnost

123 ***Nemilost***
125 I Ni različic
126 II Dan droban
127 III Prameni bivanja
128 IV Navzgor
130 V Neviden
132 VI V krogu
133 VII Misliti dlani
134 VIII Vdaja
135 IX Brez okončin
136 Telesni knez

139 ***Spremna beseda***